

Egy lezárult korszak, egy hamvába holt kísérlet, vagy az emlékezet parazsában ébredő, tollászkodó „csodamadár” próbálgatta hangját, 1983 augusztus 20-án kora este, Balatonszárszón, amikor – az 1943. évi konferencia 40. évfordulóján rendezett találkozón Somodi István szólásra emelkedett és pohárköszöntőt mondott a nem önszántából távol maradt Püski Sándor egészségére? „Barátaim! – kezdte. – A mai nap története úgy alakult, hogy előzetes várakozásainktól eltérően most csak ünnepelni jöttünk Szárszóra. Ez a körülmény meghatározza találkozásunk jellegét, maradjunk hát az ünnep korlátai között. Köszönjük meg mindazoknak, akik mellénk álltak a megemlékezés igényében, meggyőzték a továbbra is hatni tudó – és a világosságra továbbra sem kíváncsozó – ellenerőket, és legalább az egymást láthatás jogát kieszközölték megfogyatkozott táborunknak. Fogadják érte elismerő kézszorításunkat. A köszönet szavai mellett két kívánság tartozik még e rövid pohárköszöntő keretei közé. Az egyiket az a tény indokolja, hogy Szárszó nem egy múltba vezető, egyszervolt mozzanat újkori történelmünkben, hanem maradandó modell, gyakorlati példa minden idők magyar társadalmá számára: útmutatás, hogyan kell megállapítani a bajt és keresni a cselekvés módozatait, ha a haza sorsáról van szó. A mai ünnep nagyon helyénvaló, de azt hiszem, sokan vagyunk, akik úgy gondoljuk: azt a régi tanácskozást az élő nemzet javára csak egyféleképpen lehet megidézni: időről-időre összeülő másik, harmadik konferenciával, Szárszón, vagy akár Budapesten, Kecskeméten vagy Debrecenben, ahová ugyanúgy eljőhet minden hazánkfi, mint oda, és ahol ugyanúgy megvitatjuk mindenkori gondjainkat, mint akkor. Tudjuk, hogy országunk állapota, más problémákkal terhelt, ma sem nélkülözheti a nemzeti felelősségtudat eme kritikus alkalmait. Kívánjuk, akarjuk, hogy erre mielőbb és rendszeresen sor kerüljön, természetesen a bennünket felváltó generációkkal együtt. Lemoshatatlan szégyen lenne, ha a mostani Magyarországon nem lehetne annyit megtenni, mint akkor, a régi világ ezerszer elítélt viszonyai között, a megszállt Európa kellős közepén. Úgy gondolom, hogy ennek megállapításán kívül legalább egyetlen kötelességünknek még a mai ünnep keretében elég kell tenni, mert nem tudhatjuk, megérünk-e még egy ilyen évfordulót. Elköltözött mestereinkről méltán és sűrűn esik szó, alakjuk tiszteletben tartott emlékkép továbbra is. De negyven évvel ezelőtt küzdöttek oldalunkon mások is; olyanok, akiknek ellenkező sors jutott azóta. Az önkényuralom korában nevüket megbélyegezték, politikai és emberi jóhírüket beszennyezte a rágalom; volt, aki azt sem érthette meg, hogy porát a haza földje fogadja be. A torzítások nélküli valóság megállapítása ügyükben még ma is várat magára. Múlik a kor, tizedel bennünket, ideje áttekinteni, mit tettünk és milyen tennivalóink vannak még. A mi hitvallásunk, e század volt 48-as honvédeinek politikája ebben a tekintetben is csak egy lehet: a becsület politikája. Nézeteltéréseink lehettek velük, tévedhettek ők és tévedtünk mi is, de ők már halottak, mi pedig még élünk. Mondjuk meg nyíltan: többségük derék ember, jó demokrata vagy jó szocialista volt, és mindenképpen a hazáját féltő magyar. egykor bajtársaink voltak a szabad hazáért vívott küzdelemben és a későbbiekben sem a hazájukkal kerültek szembe, hanem a néphatalom ama bitorlóival, akik felett a magyar nép is pálcát tört azóta. Helyre kell állítani tisztességüket, nyakatekert magyarázatok, huzavona és fenntartások nélkül, nyilvánosan és félreérthetetlenül. Nem fordulhat többé elő, hogy a kor panteonjából hiányozzék Nagy Ferenc, Kovács Béla, vagy bármely más volt küzdőtársunk képe. (Kézzelfogható és friss illusztrációként felmutatja a jubileumra kiadott „Szárszó 1943”

c. képes emlékfüzetet; az említettekről készült felvételt ebből is kihagyták.) A történelemhamisítás nem a mi kenyérünk. Emlékükre emelem a poharat, és azokra az élő barátainkra itthon és a nagyvilágban, akik ma nem lehetnek velünk; közülük is első-sorban Püski Sándor egészségére. Isten éltesen mindnyájunkat!”

Szavai talán áttörést jelentettek a hallgatás falán, de, meglehetősen utat nyitottak a plurális társadalom megvalósulása előtt. „Szárszói Gondolat”. Szárszó '43 – az első összegzési kísérlete egy nemzedék feladatainak. Szárszó '83 – az elveszett illúziók leltározása. Szárszó 75 – háromnegyed évszázad története; küzdelmek és csalódások. Tematikus összeállításunk ezt a gondolatot, és ezt a történetet foglalja keretbe, ahogy mondani szokták, persze: a teljesség igénye nélkül. (Köszönet az olvasónak! Tamási Orosz János, vendégszerkesztő.)

Szárszó 75

„Mint magyar, nem tudom kormányzó elvként elfogadni, hogy a magyarságból mindenki kiküszöbölendő, minden áron, mert balról nézve jobbrább áll. Ezen az úton eljuthatunk odáig, hogy a magyarságot egészében kell kiküszöbölni, ha egy adott helyzetben, amely nem tőle függ, eléggé baloldalinak nem látszik” (Szabó Zoltán)

„De ha ez a vész rászabadul Nyugatra, bármely rövid ideig is, nem tudjuk, nem rágnak-e szét mindent, ami eddig a kultúrát és műveltséget jelentette, nem nyálaznak-e be mérgükkel mindent, ami a világ pótolhatatlan értékei, nem falják-e fel az egyedülálló műalkotásokat, nem hagynak-e maguk után olyan dögvészt, ami a jövő életét is lehetetlenné teszi?” (Varga László)

„Egyetlen tér kínálkozik számára, a dráma. Illyés tehát – és ezt a megállapítást csak ma érezhetjük túlzásnak – életveszélyes helyzetbe került: vagy szakít korábbi s ekkor már gyanúsán szemlélt népies irányzatával, vagy önmagát meg nem tagadva, ezt felhasználva csattanós választ ad.” (Töttös Gábor)

„Vannak dolgok, tettek, amelyek csak jóval később, más dolgok vagy tettek hatására vesztek el eredeti minőségüket és válnak – létrehozóik legnagyobb bámulatára – saját ellentétükké. Csodából – csalássá.” (Gáli József)

„Lemoshatatlan szégyen lenne, ha a mostani Magyarországon nem lehetne annyit megtenni, mint akkor, a régi világ ezerszer elítélt viszonyai között, a megszállt Európa kellős közepén.” (Somodi István)

Ára: 1000 Ft. Előfizetés: 6000 Ft.

Előfizethető személyesen valamennyi postán és a kézbesítőknél, a Magyar Posta Zrt.
(1) 303-3440-es faxszámán, a hirlapelofizetes@posta.hu e-mail-címen,
valamint a szerkesztőségben.

A Napút elérhető az interneten: <http://www.naputonline.hu>

Számlaszám: OTP 11713005-20381185

A folyóirat támogatói:

